

Velikonoce — svátky zmrtvýchvstání

Milan Horák

(Vyšlo ve sborníku Věneček pro rodiče waldorfských mateřských škol, jaro 2002)

Přestože pro vědomí dnešní doby ustoupily trochu do pozadí, jsou Velikonoce největším mezi křesťanskými svátky. Jejich stěžejní událostí je Zmrtvýchvstání Kristovo, na něž Velikonoce odkazují už svým jménem --- „Veliká noc“ je noc z Bílé soboty na Velikonoční neděli, kdy Kristus vstal z mrtvých. Ptáme-li se tedy, jak co nejlépe prožít Velikonoce, musíme se ptát, jak prožít skutečnost Zmrtvýchvstání.

* * *

Zmrtvýchvstání není myslitelné beze smrti --- jen ten, kdo zemřel, může opět vstát z mrtvých. Smrt přitom nestačí chápat jen jako práh mezi tímto a příštím bytím, ale jako okamžik, jímž opravdu něco definitivně končí. Smrt znamená nenávratnou ztrátu fyzického těla, v němž jsme žili na tomto světě. Ať už se po smrti těšíme na blaženost nebeského bytí nebo na další pozemská vtělení, nit našeho působení na zemi je přetržena. Jsme závislí na těle; můžeme se sice utěšovat, že jsme věčná duchovní bytost, ale nemajíce mozek, který formuje duchovní ideje v pozemsky konkrétní myšlenky, ústa, jimiž bychom lidem ve hmotném světě tyto myšlenky sdělovali, a ruce, které bychom přiložili k dílu, nedokážeme ve světě učinit nic.

Občas však přece zažíváme, že člověk může alespoň částečně i po smrti působit dál. Bývá to třeba tehdy, když jeho životní dílo najde pokračovatele, kteří k zakladateli nevzhlízejí jako k hotové ikoně a neprou se o každé zapsané slovo svého učitele, ale kteří jej pociťují jako bytost, která žije dál, vyvíjí se a proměňuje. Dílo následovníků pak není jen zakonzervovaný odkaz, daný pohledem do minulosti, na uzavřený pozemský život zakladatele, ale je to cesta do budoucnosti, je to pokračování, které jako by uskutečňoval on sám, nyní ovšem oproštěn od svých pozemských nedostatků a jednostranností. Ti, kdo byli zesnulému opravdu blízko, pak mohou mnohdy cítit, že on sám je přítomen; že se nenaplnuje jen mrtvý odkaz, ale že ve světě působí aspoň něco z věčného ducha toho, jenž je fyzicky opustil.

Zmrtvýchvstání Ježíše Krista si můžeme představit jako tento zážitek v absolutní podobě. Ježíš zemřel na kříži a nit jeho působení na zemi byla přetržena; jeho učedníci si v zoufalství uvědomili, že osaměli; byl konec všemu, co s ním dosud prožívali. Jeho duch byl zbaven pozemského těla a tím zprvu i možnosti zasahovat do pozemského dění; začal však se smrtí bojovat, a v tomto boji zvítězil. Dokázal si i bez smrtelného těla vydobýt plný přístup ke světu --- vytvořil si zmrtvýchvstalé tělo, v němž předstoupil před učedníky, tělo dané jen a jen přímým působením ducha, tělo, které procházelo zavřenými dveřmi a mohlo se zjevovat v různých podobách a opět mizet, ale bylo dostatečně hmotné, aby se mohlo dotýkat světa, ba přijímat potravu. Zmrtvýchvstalý učil své učedníky, utěšoval a uzdravoval, rozdíl chléb a víno při bohoslužebných setkáních. Působení Ježíše Krista na zemi tak pokračovalo v plné síle, nebo v síle ještě mohutnější, protože už nebylo omezeno zákony, jež našemu duchu vnucuje fyzické tělo. To je absolutní vítězství nad smrtí, to je Zmrtvýchvstání.

* * *

Hovoříme-li o smrti a jejím přemožení, nemusíme se omezovat jen na svou vlastní fyzickou smrt, na konec svého pozemského života. Smrt jakožto nenávratný konec něčeho zažíváme během svého osudu mnohokrát; potkávají nás velké ztráty, které nám mohou vzít i celý dosavadní smysl života, i ztráty menší a všednější, ale přesto definitivní. Náhlá ztráta partnera, úraz s trvalými následky, živelní pohroma, která nás připraví o dům, bezohledné zničení krásného koutu přírody, jež jsme milovali, promarněná příležitost k důležitému setkání --- to všechno jsou smrti, které prožíváme.

Každá z těchto osudových smrtí může být přemožena, každá čeká na naše zmrtvýchvstání. Zpočátku nás sice každá srazí k zemi --- jinak by to nebyla smrt --- avšak míří-li náš duch ke zmrtvýchvstání, dá se s touto smrtí do boje a jednou skutečně zvítězí. Jen málokdy se k vítězství dopracujeme za tři dny, které stačily Ježíši Kristu; často jsou to měsíce nebo i roky. Důležité je proto nepolevovat, nenechat se ochromit, pít za pídí si vydobývat půdu pod nohama, abychom ve světě mohli dále působit. Až zdárně dokonáme tento boj, budeme vůči světu opět silní, jako jsme byli před smrtí, ba silnější, protože duchovní síla, která byla dříve vázána vztahem k tomu, co jsme ztratili, je nyní volná a může posílit naše působení.

Takovouto schopnost přemáhat smrt v nás chtějí probudit Velikonoce. Jsou to svátky Zmrtvýchvstání, to znamená i nezdolné víry, neotřesitelnosti, absolutní moci Ducha. Příběh o smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista je pravzorem každého našeho boje se smrtí, univerzálním obrazem toho, co máme prožít v duši. Na Ježíše Krista, který trpí, je ukřižován a uložen do hrobu, ale třetího dne vstává z mrtvých a přichází ke svým milovaným se slovy „pokoj vám“, se díváme svými pozemskými očima, abychom dokázali ve své duši zopakovat jeho cestu.

* * *

Zážitek Zmrtvýchvstání nemůže přijít bez předcházející smrti; proto správné prožití Velikonoc potřebuje určitou vnitřní přípravu. Čas na ni nám dává doba postní a pašijová --- v nejširším smyslu sedm, v užším čtyři a v nejužším jeden týden před Velikonocemi, kdy bychom si měli snažit uvědomit skutečnost smrti, pomíjivost toho, co nás obklopuje, i vlastní nedokonalost a jednostrannost, tedy vše, co se staví do cesty působení našeho ducha, co nám brání uskutečňovat své ideály, co nás zprvu sráží na kolena.

Pašijová doba vrcholí událostmi Velkého týdne a nakonec Velkým pátkem, kdy vidíme umírat Ježíše Krista na kříži, a mlčenlivou Bílou sobotou, která nám připomíná, že tato smrt byla opravdová a nezvratná a zprvu přemohla i toho největšího ducha. Tak jsme připraveni přijmout Zmrtvýchvstání.

„Kristus vstal z mrtvých!“ zní zvolání a pozdrav, který se poprvé ozývá ráno o Velikonoční neděli. Po tíži Pašijí přicházejí Velikonoce s radostným jásotem. A jako nám pašijová doba skýtala čas k tomu, abychom se pronikli temnou náladou pomíjivosti a smrti, nabízejí nám Velikonoce čtyřicet dní, abychom se naplnili silou Zmrtvýchvstání.

Po čtyřiceti dnech přichází Nanebevstoupení, kdy vidíme Zmrtvýchvstalého, jak se znovu spojuje s Otcem --- s Duchem všehomíra, z něž vyšel --- a stává se vykonavatelem Boží vůle na zemi. Deset dní nám dává běh křesťanského roku na to, abychom pocítili, že síla Zmrtvýchvstání, kterou jsme pozorovali očima v Ježíši Kristu a učili se vnímat ve vlastní duši, působí všude ve světě kolem nás, v každém kameni, v rostlinách i zvířatech, v běhu oblaků, ve všedních radostech a strastech, v lidech, které potkáváme.

Sedm týdnů po neděli Zmrtvýchvstání pak přichází závěr velikonočního svátečního cyklu --- Letnice, svátek Svatého Ducha. Před očima máme obraz shromážděných učedníků Kristových, které Duch naplnil, aby se vydali do světa, zvěstovali skutečnost Zmrtvýchvstání a shromažďovali ty, kdo chtějí touto silou proniknout svůj život. Od všeobjímajícího Otce, s nímž se spojil, nám Zmrtvýchvstalý přináší novou sílu --- to, co jsme viděli očima a učili se cítit ve vlastní duši během Pašijí, Velikonoc a Nanebevstoupení, se mění v naše osobní poslání. My sami se stáváme zvěstovateli, kteří nesou Zmrtvýchvstání světu.

* * *

Obraz Ježíše Krista jako přemožitele smrti, který nám Velikonoce skýtají, nás vede k prožitku Zmrtvýchvstání ve vlastní duši a v událostech našeho osudu. Tato osobní útěcha a posílení však ještě nejsou konečným cílem --- teprve tehdy, když z nás Zmrtvýchvstání začne zářit do světa a utěšovat a posilovat i ostatní lidi, se opravdu naplňuje jeho smysl. Taková proměna sebe sama je nejvyšší možnou oslavou Velikonoc. A každý okamžik, kdy se nám podaří silou ducha přemoci nedokonalost a pomíjivost světa, je nové Zmrtvýchvstání.